

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕРОЗІЯ ҐРУНТІВ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Агрономія

Спеціальність Н1 Агрономія

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та
ветеринарна медицина

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №2
від “23” вересня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Ерозія ґрунтів
Викладач	Турак Олег Юрійович
Контактний телефон	(0342)59-61-72
Е-mail викладача	oleg.turak@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Курс / семестр	3/5
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очно або дистанційно – через е-мейл та месенджер – щоденно у робочі години

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «Ерозія ґрунтів» є вибірковою дисципліною для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідно спеціальності 201 «Агрономія».

Даний курс спеціально розроблений для того, щоб допомогти здобувачам розібратися у причинах виникнення ерозійних процесів, їх розпоширенню та організації протиерозійних заходів.

Мета курсу: ознайомити здобувачів з теоретичними і практичними питаннями, пов'язаними з розвитком ерозійних процесів та розробкою системи протиерозійних заходів; навчити виявляти зміни, які проходять у ґрунті під впливом ерозії; сформувані вміння діагностувати властивості ґрунтів, які визначають їх стійкість до ерозії та розробляти протиерозійні заходи.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність застосовувати знання в практичній ситуації.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

ЗК11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК1. Здатність використовувати базові знання основних підрозділів аграрної науки (рослинництва, землеробства, селекції та насінництва, агрохімії, плодівництва, овочівництва, ґрунтознавство, кормовиробництва, механізація в рослинництві, захист рослин).

СК9. Здатність управляти комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.

Програмні результати навчання

ПРН6. Демонструвати знання і розуміння фундаментальних дисциплін в обсязі, необхідному для володіння відповідними навичками в галузі агрономії.

ПРН9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів ізбереженням природного різноманіття.

ПРН10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії.

ПРН11. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов.

ПРН13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції відповідно до чинних вимог.

ПРН15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції.

ПРН18. Працювати самостійно, досягати ефективних результатів у стислий термін, а також проектувати та організовувати технологічні процеси вирощування сільськогосподарських культур.

5. Організація навчальної дисципліни

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість
Лекції	16
Практичні заняття	14
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс/рік навчання	Норматив на/вибіркова
5	НІ Агрономія	3	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. роб

Ерозія ґрунтів як наука. Історія вивчення ерозійних процесів, проблеми ерозієзнавства.	2		6
Види ерозії ґрунтів. Чинники що обумовлюють розвитку ерозійних процесів (Кліматичні, геоморфологічні, біогенні, ґрунтові і літологічні, антропогенні).	2	2	4
Поширення еродованих ґрунтів, районування території по факторам ерозії і ступенем ураженості ерозійними процесами.	2	2	6
Оцінка ступеня еродованості ґрунтів.	2	2	10
Система заходів по охороні ґрунтів від ерозії (комплекс протиерозійних заходів).	2	2	4
Раціональне використання ерозійно -небезпечних земель.	2	2	10
Еродовані ґрунти Івано-Франківської області, фактори розвитку ерозійних процесів та формування протиерозійних заходів.	2	2	10
ЗАГ.:	16	14	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінка знань здобувачів освіти здійснюється за 100 бальною шкалою. 50 балів ЗО отримує під час проведення практичних занять; 50 балів здобувач освіти отримує за складання заліку.
Вимоги до письмових робіт	Підсумкові письмові роботи виконуються у формі контрольної роботи. Контрольні роботи складаються з 5 завдань кожне з завдань оцінюється максимально 10 балами.
Практичні заняття	При оцінюванні практичних занять враховується: рівень теоретичної підготовки та виконання завдань для СРС, розуміння мети та завдання роботи, самостійність та акуратність виконання і оформлення роботи, якість отриманих результатів, заповнення таблиць, виконання малюнків тощо, логічність та грамотність зроблених висновків.
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок, які отримав ЗО. Здобувач освіти допускається до заліку за умови виконання усіх запланованих видів робіт та отримання 25 і більше балів (максимально – 50).
Підсумковий контроль	Форма контролю -залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна	Політика дисципліни передбачає дотримання правил
------------	--

доброчесність	поведінки ЗО і викладачів, передбачених Кодексом честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.
Відвідування занять	ЗО зобов'язані відвідувати усі заняття (лекції та практичні), незалежно у якій формі вони проводяться (аудиторно, дистанційно, індивідуальний графік навчання). Систематичні пропуски занять, без поважних на те причин, є підставою для недопущення до складання семестрового контролю. Пропуски занять за поважних причин, підтверджених документально, відпрацьовуються. У будь-якому випадку. ЗО зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх передбачених видів робіт.

8.Рекомендована література

1. Ерозієзнавство: методичні вказівки / уклад Наконечний Ю. І. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 35 с.
2. (<https://geography.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/03/Erozieznavstvo-Nakonechnyy-book.pdf>) Базова література
2. Волощук М. Д., Петренко Н. І., Яценко С. В. Ерозія ґрунтів України: еволюція теорії та практики : монографія / За заг. ред. В. А. Вергунова та передмовою Я. М. Гадзала. К.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 325 с.
3. Світличний О. О., Чорний С. Г. Основи ерозієзнавства. Підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. 266 с.
(https://geoknigi.com/book_view.php?id=1471)
4. Світличний О. О., П'яткова А. В. Прикладне ерозієзнавство: навч. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 136 с.
(<http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/30445/1/erozia.pdf>)
5. Томашівський З. М., Завірюха П. Д. Адаптивні системи землеробства. Навчальний посібник. Львів: Львів. держ. аграр. ун-т, 2002. 184 с.
6. Чорний С. Г. Схилові зрошувані агроландшафти: ерозія, ґрунтоутворення, раціональне використання. Херсон: Борисфен, 1996. 170 с.
7. Шичула М. К., Антонець С. С. Ґрунтозахисна біологічна система землеробства в Україні. К.: Оранта, 2000. 390 с. Допоміжна література
8. Булигін С. Ю. Формування екологічно сталих агроландшафтів. К.: Урожай, 2005. 300 с.
9. Булигін С. Ю., Вітвицький С. В., Буланий О. В., Тонха О. Л. Моніторинг якості ґрунтів. Підручник. К.: Видавництво НУБіП України, 2019. 421 с.
(<https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b95b3e3d-3328-48cc-bbfa937c1c103add/content>)
10. Гаськевич В. Г. Теоретичні основи і прикладні аспекти деградації ґрунтів Малого Полісся: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора геогр. наук: спец. 11.00.05 «Біогеографія та географія ґрунтів». Львів, 2010. 38 с.
11. Закон України "Про охорону земель"(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 39, ст.349). Верховна Рада України. 2003 (<https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrajinyzakony/zakon-ukrajini-pro-ohoronu-zemel-vidomosti2003.html>)
12. Закон України «Про оцінку земель» / Вісник Верховної Ради, 2004, № 15.

(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15#Text>)

13. Земельний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 10 вересня 2019 року: Офіц. текст. К.: Алерта, 2019. 124 с. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>)

14. Методика моніторингу земель, що перебувають у кризовому стані. Харків: Вид-во ін-ту ґрунтознавства і агрохімії ім. О. Н. Соколовського, 1998. 88с.

15. Моніторинг та охорона земель. Практикум: навчальний посібник / В. С. Мошинський, Т. В. Бухальська, А. Г. Ліщинський, Ж. В. Наконечна. Вид. 2-ге, перероб. та доповн. [Електронне видання]. Рівне: НУВГП, 2019. 202 с. (https://er3.nuwm.edu.ua/15879/1/MiOZ_prakt_2019_05_zah.pdf)

16. Основи землеробства та рослинництва Книга 1. Землеробство: Посібник для вищих учбових закладів / П. С. Лозовіцький К. 2010 268 с. (<http://cgosreznevskyi.kyiv.ua/data/bis3/zemlerobstvo.pdf>)

17. Охорона ґрунтів: Підручник / М. К. Шикуча, О. Ф. Гнатенко, Л. Р. Петренко, М. В. Капшик. 2-ге вид., випр. К.: Т-во Знання”, КОО, 2004. 398 с.

18. Протиерозійна організація території: Навчальний посібник / Обласов В. І., Балик Н. Г. К., Аграрна освіта 2009. 215 с.

19. Система адаптивно-ландшафтних заходів захисту ґрунтів Донецького регіону від ерозії (наукове видання) / Н. В. Тютюнник, О. В. Качанова.– Торецьк, 2018. 44 с. (<https://agro.dn.gov.ua/downloads/2019/04/naukove-vydannia-2018.pdf>)

Викладач Олег Турак